

DTU

Evaluering af alkolåsordningen

Mette Møller
Thomas C. Jensen

Disposition

- Hvad er en alkolås?
- DTU's evalueringsopgave for Færdselsstyrelsen
- De to ordninger
- Data fra Politiet og registre
- Metode
- Resultater fra registerundersøgelsen
- Øvrige resultater – hvis der er tid
- Konklusioner

Hvad er en alkolås?

- En alkolås forhindrer, at køretøjet kan starte, hvis føreren har en alkoholpromille over 0,5 ‰
- Tilbydes personer med frakendelse af kørekortet pga. spirituskørsel
- Formålet er bevarelsen af mobilitet (herunder arbejde) og at forbedre trafiksikkerheden
- Ordningen indført 2015, men udvidet sidst i 2017 med en "frivillig" ordning
- Brugeren betaler for alkolåsen (ca. 20.000 kr.)

Evaluering af alkoholordningen

- Formål med evalueringen:
  - at afdække, hvor mange af dem, der potentielt kan deltage, der rent faktisk gør det.
  - at identificere barrierer for tilslutning og faktorer, der kan gøre brugerne mere tilfredse
- Evalueringen bestod af flere delundersøgelser
  - Litteraturstudie
  - Interviews med personer, der havde benyttet ordningen
  - Interviews med personer, der via deres profession var i kontakt med potentielle alkoholbrugere
  - Spørgeskemaundersøgelse blandt borgere om viden, holdninger til og erfaring med alkohol
  - Registerundersøgelse til karakterisering af personer, der vælger alkohol

- Link

https://www.fstyr.dk/Media/638956829258040207/Evaluering%20af%20alkol%C3%A5sordningen%20Konklussionsnotat_Final.pdf

De to delordninger

Den "obligatoriske" ordning

Ubetinget frakendelse pga. spirituskørsel:

- med en promille på over 2,0
- to gange er frakendt førerretten på grund af spirituskørsel (undtagen hvis promillen første gang var højst 2,0 og anden gang højst 1,2)
- tre gange eller mere har fået en ubetinget frakendelse for spirituskørsel

Den obligatoriske ordning betyder, at man efter frakendelsestiden skal køre med alkolås i to år.

Ønsker man ikke det, kan man først generhverve kørekortet, når den toårige periode er udløbet.

Den "frivillige" ordning

Dømt for spirituskørsel:

- med en promille på mellem 1,2 og 2,0
- to gange og promillen første gang var højst 2,0 og anden gang højst 1,2
- ved kørsel, som ikke forårsagede personskaade eller alvorlig fare herfor

Den frivillige ordning betyder, at man kan generhverve kørekortet, hvis man deltager i ordningen.

Man skal køre med alkolås indtil frakendelsesperiodens udløb, gennemgå en personundersøgelse og undersøges for alkoholmisbrug. Har man et misbrug, skal man i behandling i mindst et år sideløbende med deltagelse i alkolåsordningen.

Data fra Rigspolitiet

- To datasæt modtaget fra Rigspolitiet
- **"Deltagere"**:
  - personer, der har tilsluttet sig enten den obligatoriske eller den frivillige alkoholordning i perioden 2015-2023. I alt 2.048 observationer
- **"Kandidater"**:
  - personer, som Politiet vurderer, kan være kvalificerede til at tilslutte sig en alkoholordning, men som har valgt ikke at tilslutte sig. I alt 9.779 observationer fra 9.036 personer
  - Ingen indikation af, hvilken ordning de er kandidater til ☹️
  - Overraskende mange havde været i uheld – meget få er taget i en kontrol
    - Mangler vi nogle kandidater?

Registerdata

- Politiets data flettes med data fra registre i Danmarks Statistik
  - Alder
  - Køn
  - Herkomst
  - Familieforhold
  - Bopælskommune
  - Uddannelsesniveau
  - Indkomstniveau
  - Arbejdsmarkedstilknytning
  - Bilrådighed
  - Sygdomshistorik
  - Ulykkeshistorik
  - Kriminalitetshistorik
- Ca. 95% af politiets personer kan matches med personer i registrene

Metode

- Modellering af sandsynligheden for at tilslutte sig en alkolåsordningen
- Diskret valgmodel (MNL) estimeret for perioden 2015-2023
- Flere forskellige varianter af modellen
  - med/uden en opdeling i om man deltog i den frivillige eller obligatoriske alkolåsordning
  - med/uden ulykkesdata (kun tilgængelige til og med 2019)
  - Med data for frakendelser fra kriminalregistret som alternativ kandidatgruppe
- Alle forklarende variabler er omdannet til kategorivariabler
- Med undtagelse af alder, køn og herkomst er variablerne lagget ét år (taget fra året før) aht. kausaliteten
  - bilrådighed er dog lagget tre år

Estimation af deltagelse i en alkoholordning uanset obligatorisk/frivillig

Variabel	Reference	Parameter	Odds ratio
Køn	Mand	-0,063	0,94
Alder, 31-45	Alder 0-30	0,219**	1,24
Alder, 46-65		0,370**	1,45
Alder, >65		0,185	1,20
Efterkommer	Dansk	-0,336**	0,71
Indvandrer		-0,060	0,94
Bopæl, by vest	Bopæl, by øst	0,162	1,18
Bopæl, land vest		0,439**	1,55
Bopæl, land øst		0,320**	1,38
Familie, enlig med børn	Enlig uden børn	-0,141	0,87
Familie, par med børn		0,018	1,02
Familie, par uden børn		0,148	1,16
.....			

*: $P < 0,05$ **: $P < 0,01$. $N = 9576$, heraf 2003 deltagere. Mcfaddens $R^2 = 0,128$

Variabel	Reference	Parameter	Odds ratio
Familieindkomst 0,1-0,2 mio.	Familieindkomst 0-0,1 mio.	0,268	1,31
Familieindkomst 0,2-0,4 mio.		0,192	1,21
Familieindkomst 0,4-0,7 mio.		0,335	1,40
Familieindkomst 0,7-1,0 mio.		0,437	1,55
Familieindkomst >1,0 mio.		0,399	1,49
Egen indkomst 0,1-0,2 mio.	Indkomst, 0-0,1 mio.	0,159	1,17
Egen indkomst 0,2-0,4 mio.		0,542**	1,72
Egen indkomst 0,4-0,7 mio.		1,042**	2,83
Egen indkomst > 0,7		1,315**	3,73
.....			

*: $P < 0,05$ **: $P < 0,01$. $N = 9576$, heraf 2003 deltagere. Mcfaddens $R^2 = 0,128$

Variabel	Reference	Parameter	Odds ratio
Antal biler per person, 1	Ingen bil	-0,054	0,95
Antal biler per person, 2		0,053	1,05
Antal biler per person, 3+		0,103	1,11
Antal biler per familie, 1	Ingen bil	0,147	1,16
Antal biler per familie, 2		0,188	1,21
Antal biler per familie, 3+		0,180	1,20
.....			

*: $P < 0,05$ **: $P < 0,01$. $N = 9576$, heraf 2003 deltagere. Mcfaddens $R^2 = 0,128$

Variabel	Reference	Parameter	Odds ratio
Erhvervsfaglig uddannelse	Grundskole	0,597**	1,82
Gymnasial uddannelse		0,633**	1,88
Kort videregående udd.		0,910**	2,48
Mellem videregående udd.		0,744**	2,10
Lang videregående udd.		0,911**	2,49
I gang med uddannelse	Ikke i gang med udd.	0,114	1,12
I job	Ledig	0,315**	1,37
Uden for arbejdsmarkedet		-0,560**	0,57
Straffelovsforseelse 5 år	Ingen straffelovsforseelse	-0,505**	0,60
Anden forseelse 5 år	Ingen anden forseelse	-0,199**	0,82
Diagnose, 5 år, psykisk	Ingen psykisk diagnose	-0,285**	0,75
Diagnose, 5 år, fysisk	Ingen fysisk diagnose	-0,115	0,89
Diagnose, 5 år, andet	Ingen anden diagnose	-0,004	1,00
Diagnose, 5 år, alkohol	Ingen alkoholdiagnose	-0,208	0,81

*: $P < 0,05$ **: $P < 0,01$. $N = 9576$, heraf 2003 deltagere. Mcfaddens $R^2 = 0,128$

Varianter af analysen

- **Ulykker** i fem år før frakendelsen inkluderet (data for 2015-2020)
  - Nogenlunde samme resultater som ovenfor, men desuden:
  - Trafikulykker inden for fem år sænker tilslutningen med ca. 30%
  - Øvrige ulykker inden for fem år sænker tilslutningen med ca. 25%
- To estimationer med opdeling på obligatorisk og frivillig ordning
  - Samme kandidatgruppe for begge ☹️
  - Nogenlunde samme resultater som ovenfor
- Alternativ kandidatgruppe fra kriminalregistret (flere kandidater)
  - Nogenlunde samme resultater som ovenfor
  - Alder og psykisk diagnose har nu ingen betydning, mens alkoholdiagnose sænker tilslutningen

Opsummering af resultater fra registerundersøgelsen

- Følgende øger sandsynligheden for tilslutning til en alkoholordning:
  - Egen bruttoindkomst over 200.000 kr. per år, stigende med indkomsten (+ 100-400%)
  - Bopæl i landkommuner (+ 30-50%)
  - Uddannelse højere end grundskole (+ ca. 100%)
  - At være ledig versus uden for arbejdsmarkedet (+ ca. 75%)
  - At være i job versus ledig (+ ca. 35%)
  - Fravær af straffelovsforseelse (+ ca. 50%)
  - Fravær af ulykkesinvolvering (+ ca. 25%)
- I perioden 2015-2023 var tilslutningen ca. 24% (begge ordninger samlet)
- Ser man kun på perioden efter 2017, var tilslutningen 25-30%

Andre analyser 1

Litteraturstudie

- Belgien, Sverige og Finland
- Tilslutningen i andre lande ligger typisk under 30% - ca. på niveau med den danske ordning
- Overvejende mænd (i Danmark ca. 85%)
- Bekymring om alkolåsen fungerer er en barriere for tilslutning
- Lille, men midlertidigt fald i antallet af alkoholrelaterede sigtelser
- Langsigtet effekt?
- Øget tilslutning hvis
  - Reduktion af økonomiske omkostninger – evt. kun for mindrebemidlede
  - Bedre information om ordningen

Andre analyser 2

Spørgeskemaundersøgelse angående kendskab og holdninger til ordningen

- 15.000 spurgt – ca. 2.500 besvarelser
- En del af dem har frakendelser og nogle har også kørt med alkolås
- Generelt tilfredshed med alkolåsens funktion, men
  - det kan være svært at puste rigtigt
  - i koldt vejr kan der være problemer med låsen
- Alkolåsen er dyr
- Ansøgningsprocessen tager lang tid

Andre analyser 3

Interviews med aktører - 8 styk

- De professionelle er generelt positive. Der er dog praktiske og administrative problemer
- Deltagere på frivillig ordninger er generelt positive
  - adskillelse af alkohol og bilkørsel
- Deltagere på obligatorisk ordning knap så positive
  - nogle ser det som en ekstra straf

Konklusioner

- Midlertidigt fald i antallet af alkoholrelaterede sigtelser
- Tilslutningen på 25-30% er på niveau med tilslutningen i andre lande
- Privatøkonomi spiller en rolle for om man kan deltage i ordningen
- Ansøgningsprocessen er en udfordring for nogle
- Det kan overvejes at justere pris, betingelser og den psykosociale indsats for at få flere med

